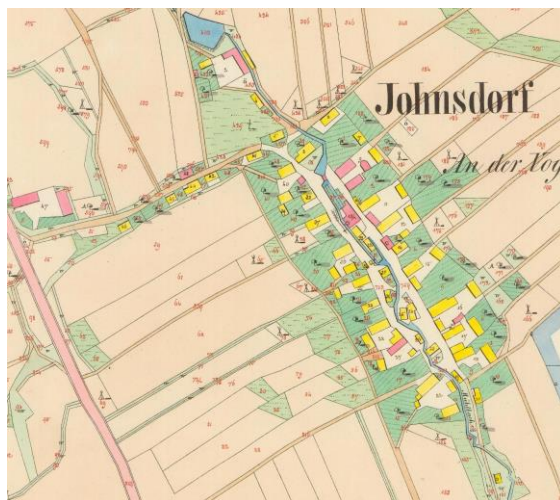
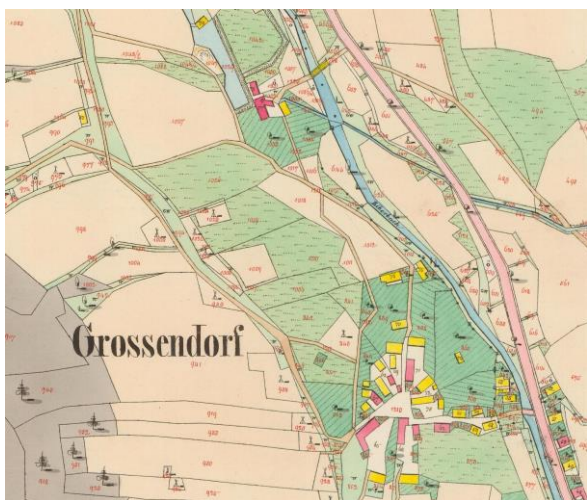

URBANISTICKÁ A KRAJINÁŘSKÁ STUDIE SÍDEL JANOVICE A VELIKÁ
Celkové urbanistické a památkové vyhodnocení vesnických sídel,
posouzení možnosti umístění nové zástavby v k. ú. Janovice u Kravař,
okres Česká Lípa, Liberecký kraj

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV,
územní odborné pracoviště v Liberci
Jablonecká 642/23
460 01 Liberec
ID DS: 2cy8h6t

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE
V LIBERCÍ

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY
Regionální pracoviště
Správa CHKO České Středohoří
Michalská 260/14
412 01 Litoměřice
ID DS: 6npdyiv

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

Vypracoval: Mgr. Miroslav Kolka, Mgr. Vladimír Vrabec, Ing. Šárka Kopecká

DUBEN 2021

URBANISTICKÁ A KRAJINÁŘSKÁ STUDIE SÍDEL JANOVICE A VELIKÁ

Celkové urbanistické a památkové vyhodnocení vesnických sídel, posouzení možnosti umístění nové zástavby v k. ú. Janovice u Kravař

Vesnická památková rezervace Janovice (rejstříkové číslo Ústředního seznamu kulturních památek 1089), Veliká, k. ú. Janovice u Kravař, okres Česká Lípa, Liberecký kraj

Urbanistická a krajinářská studie sídel Janovice a Veliká je společným materiálem AOPK ČR, regionálního pracoviště Správa CHKO České středohoří, a NPÚ, územního odborného pracoviště v Liberci. Dokument byl vytvořen na základě smlouvy o spolupráci mezi AOPK ČR a NPÚ ze dne 14. 6. 2011. Studie byla vytvořena zejména jako podklad pro zpracování územního plánu obce Kravaře a dále jako podklad využitelný pro pozemkové úpravy, posuzování stavební činnosti v sídlech a návrhy péče o krajinu.

S ohledem na vysoké urbanistické a krajinářské hodnoty obou dotčených sídel doporučujeme pro sídla Janovice a Veliká zpracování územního plánu s prvky regulačního plánu podle § 43 odst. 3 stavebního zákona.

Stručný historický a urbanistický vývoj lokality

Obě dotčené vsi mají intaktně zachovanou půdorysnou strukturu, která je nepochybně středověkého původu. Zajímavá je blízkost obou sídel, ale odlišné řešení jejich půdorysů. Janovice jsou typickou ukázkou vrcholně středověké lokace s relativně pravidelnou protáhlou ulicovitou návší a dvěma řadami velkých usedlostí, na které původně navazovala lineárně trasovaná plužina. Na severozápadní straně vedla plužina kolmo na osu vsi a posléze se v tupém úhlu lomila až na severní okraj katastru (na jihovýchodní úbočí vrchu Hamry). Naopak u Veliké je použit lokační půdorys se zhruba trojúhelníkovou návší, kolem které jsou vějířovitě umístěny usedlosti a na ně navazující radiální plužina. Časové zařazení obou lokalit je problematické. Struktura Veliké (Grossendorf) odpovídá starším lokačním principům z průběhu 13. století, plužina je zde ale poměrně malého rozsahu. Vzhledem k první zmínce o vesnici až z roku 1502 zde lze předpokládat založení vesnice až v průběhu 15. století, při čemž ale nelze vyloučit návaznost na některou ze zaniklých a doposud nelokalizovaných vesnic Kravařského újezdu. Oproti tomu Janovice mají typické řešení spjaté s kolonizací 13. a 14.

století, nesené zejména německým etnikem. Vzhledem k první písemné zmínce k roku 1273 lze původ Janovic hledat nejspíše v šedesátých letech 13. století. Samostatnou otázkou je výstavba náročně trasovaného náhonu z Bobřího potoka, který odbočuje severně od Veliké, prochází od severu k jihu celou janovickou návsi, dále Vískou a zpět do potoka se vlévá až na severním okraji Kravař. Časový vztah tohoto mimořádně cenného technického díla k založení obou vesnic nebyl doposavad osvětlen.

U Janovic se předpokládá v prvotní lokaci umístění 5-6 velkých usedlostí na každé straně ulicovité návsi. Dalším vývojem docházelo k dělení velkých gruntů na menší (sociálně ve statutu sedláka, nebo chalupníka) a doplňování menších domkářských usedlostí na volné plochy mimo plužinu. Nová zástavba se tedy soustředila zejména na severní a jižní okraj návsi, přímo do plochy návsi kolem náhonu a v pozdějším období také k nové císařské erární silnici (dnes silnice Kravaře – Žandov) a ke spojovací komunikaci mezi silnicí a severním okrajem návsi. Obdobným vývojem v menším měřítku prošla i Veliká. Mladší domkářská zástavba se soustředila na spojkou mezi návsi a císařskou erární silnicí, severně od návsi a na okolí mlýna a olejny severně od vesnice.

Nastíněný vývoj dokládají písemné prameny katastrální povahy. Nejstarší z nich, berní rula, uzavřená k roku 1654, uvádí v Janovicích 13 sedláků, 9 chalupníků a 2 domky na obci (tj. celkem 24 usedlostí) a ve Veliké 3 sedláky, 5 chalupníků a 3 domky na obci (tj. celkem 11 usedlostí). Počet usedlostí odpovídá stavu, který známe z map stabilního katastru z roku 1843, k rozdělení velkých gruntů tedy došlo nejpozději již na počátku 17. století. V této době se v obou sídlech objevují i první domkáři, kteří disponují minimální, nebo žádnou půdou. Nárůst další zástavby v průběhu 17. a počátku 18. století jde již zcela na vrub malým domkářským usedlostem. Tereziánský katastr (příznávací fasce z roku 1713, revize a ukončení k roku 1757) eviduje v Janovicích již 45 usedlostí a 21 domů, ve Veliké 19 usedlostí a 9 domů (údaje o počtu domů se s ohledem na další vývoj zástavby jeví jako chybné). Každopádně největší nárůst zástavby v obou vsích spadá již do 2. poloviny 17. a počátku 18. století. První číslování domů v roce 1771 zachytilo v Janovicích 48 čísel popisných a ve Veliké 17 čísel popisných. V dalším období nebyl rozvoj nijak výrazný, spíše stagnoval. K roku 1843 se v Janovicích počet domů navýšil na 50, později přibýlo pouze několik nových domů a nově oddělené výměnky od mateřských usedlostí (až na 54 domů). Ve Veliké došlo k navýšení počtu domů na 19 až k roku 1890.

Urbanistické a památkové vyhodnocení

Janovice náleží mezi komplexně dochovaná venkovská sídla s velmi dobře čitelnou autentickou urbanistickou strukturou vrcholně středověkého původu. Jedná se o lánovou ves návesního typu s výrazně protáhlou relativně pravidelnou návší a lineární záhumenicovou plužinou, která je v terénu čitelná dnes již jen v torzech (v pásu jižně od ulice spojující náves se zástavbou u hlavní silnice – původní plužina k zaniklé usedlosti č. p. 48 a velmi dobře je zachován pás severně od areálu mlýna č. p. 14). Mimořádně hodnotným prvkem je pak rozsáhlé vodní dílo s náhonem, odbočujícím z Bobřího potoka severně od Veliké a vlévajícím se zpět až v Kravařích, které regionálně náleží nejvýznamnějším dílům toho typu. Severně od Janovic je stromořadí podél náhonu výrazně pohledově uplatněné. Náhon tvoří podélnou zhruba severojižní osu návsi a značně spoluutváří tento prostor.

Veliká představuje drobnější sídlo, urbanisticky ale rovněž velmi dobře zachované. Na rozdíl od Janovic, má zdejší náves zhruba trojúhelníkový tvar, usedlosti jsou seskupené paprscitě a na ně navazovala radiálně trasovaná plužina. Úseky terasovitě umístěné plužiny lze sledovat zejména na jižním obvodu zástavby za usedlostmi č. p. 6 a 7. Hodnotným prvkem je zde opět vodní dílo bývalého mlýna a olejny č. p. 11 s dochovaným rybníkem (akumulační nádrží). Odtok z tohoto vodního díla napájel přímo dlouhý náhon procházející Janovicemi a Vískou až do Kravař. Rozsah těchto propojených vodních děl a množství technických zařízení, které poháněla, náleží regionálně mezi největší a nejzajímavější ukázky vodohospodářských staveb. V daném případě se navíc jedná o hodnotný krajinotvorný prvek.

Janovice můžeme v rámci severních Čech díky dochované urbanistické struktuře a zástavbě zařadit mezi nejhodnotnější lokality a z uvedeného důvodu byla vesnice vytipována a posléze v roce 1995 i zařazena mezi vesnické památkové rezervace (rejstříkové číslo Ústředního seznamu kulturní památek 1089). Mezi nejvýznamnější památkové hodnoty zdejší zástavby lze zařadit především unikátně zachovaný soubor stodol na severozápadním obvodu a na jižním konci jihovýchodního obvodu (jedna roubená stodola stojí také dodnes na severním konci). Stodoly uzavírají usedlosti a v celkových pohledech na sídlo jsou velmi dominantní, významně spoluutvářejí celkové panorama vesnice. Nesporné hodnoty lze spatřovat rovněž ve velmi dobře zachovaných celcích usedlostí, které tvoří po obvodu dvorů obytné domy (u větších usedlostí mimořádných rozměrů), výměnky, hospodářské stavby (chlévky, chlívký, kolny atd.) a ukončují je na zadní straně (odvrácené od návsi) již zmíněné stodoly.

Rušivých zásahů do celku vesnice a struktury usedlostí není příliš mnoho. Především je nutno zmínit areál bývalého JZD severovýchodně od návsi mezi areálem mlýna č. p. 14 a zástavbou podél hlavní silnice. Na vlastní návsi se nejrušivěji promítla demolice usedlostí č. p. 29 a 30 a jejich náhrada okály. Mimo to zde registrujeme několik méně výrazných proluk – např. chybí většina zástavby usedlosti č. p. 25, dále zanikl hlavní obytný dům usedlosti č. p. 48 na severním okraji návsi. Dopad zániku některých drobnějších domkářských usedlostí není pro celek vsi většinou nijak zásadní, protože se mnohdy jednalo o stavby umístěné již v rozporu se starší základní strukturou vesnice. Téměř kompletně, až na jižní okraj, zanikla zástavba v prostoru návsi. Další drobné proluky pak nacházíme jižně od návsi a podél ulice od návsi k hlavní silnici. Mnohem citelnější je zánik hospodářských objektů usedlostí – zejména z cenného souboru stodol (viz dále níže), dále v některých usedlostech chybí chlévy, vozové kolny a další drobnější stavby. Výrazně byly redukovány cenné hospodářské a technické objekty v areálu mlýna a pily č. p. 14 (zcela zanikla severněji položená olejna č. p. 50).

Stavební fond je velmi hodnotnou ukázkou vesnické architektury oblasti Českého Středohoří a Českolipska. Ze staršího období (18. století, nelze vyloučit starší původ) jsou, nebo donedávna byly, zachovány především mimořádně cenné stodoly s rámovými konstrukcemi a krovy se středovými stolicemi zavětrovanými soustavami ondřejských křížů (v usedlostech č. p. 19 a 21). Roubené stodoly s obdobnými typy krovů (v usedlostech č. e. 25, 29, 32 a bývalé č. p. 48) a jádra řady domů (např. č. p. 45, 40, 32, č. e. 25) pak pocházejí z 2. poloviny 18. století. Pro celkový vzhled vsi jsou ale charakteristickou obytnou stavbou roubené domy z konce 18. a 1. poloviny 19. století s bohatě skládanými lomenicemi, dlouhými pavlačemi a mladšími zděnými hospodářskými klenutými díly (např. č. p. 45, 38, 17, 23, č. e. 25). Starší vrstvu zděných objektů reprezentovaly dříve velmi hodnotný klasicistní stavby výměnku č. p. 52 a kovárny č. p. 24, narušené ale novodobými úpravami, nebo výměnek a sýpka v usedlosti č. p. 38, který se ale dochoval pouze v torzu. Velmi hodnotnou a pohledově rovněž dominantní vrstvou jsou obytné i hospodářské pozdně klasicistní a historizující stavby z 2. poloviny 19. a počátku 20. století - z domů zejména č. p. 58 (původně č. p. 39), obytná budova mlýna č. p. 14, č. p. 19 (poničeno utilitární úpravou fasády), nebo č. p. 21 (přední část domu), ze stodol jsou nejhodnotnější objekty v usedlosti č. p. 18 (dnes torzo) a zejména u č. p. 23. Mladší vrstva mohutných stodol většinou z režného cihelného zdiva a s jednoduchým provedením se zachovala v usedlostech č. p. 38, 46 a 43 (další torzo v bývalé usedlosti č. p. 39

– dnes č. p. 58). Časové zařazení jednotlivých staveb podrobně shrnuje výkres stavebně historického vyhodnocení (přílohy 5 a 6).

Výčet kulturních památek v Janovicích rozhodně neodpovídá popsáním hodnotám. V Ústředním seznamu kulturních památek je evidován pouze intaktně zachovaný a velmi autentický dům č. p. 45 (rejstříkové číslo 28813/5-3017) a ojediněle zachovaná sýpka, druhotně zobytněná a kombinovaná s vozovou kolnou – dnes č. e. 27, původně usedlost č. p. 39 (rejstříkové číslo 16864/5-3018). Sýpka byla dlouhodobě v havarijním stavu, její záchrana byla spatřována v transferu do areálu Vísecké rychty č. p. 3, nakonec došlo ale k její rekonstrukci, která se bohužel výrazně promítla do její autenticity. Nedostatkem je zde také vytržení z mateřské usedlosti, v ideálním případě by měla být prohlášena jako celek i s velmi hodnotným zděným pozdně klasicistním obytným domem s typickým chmelařskými vikýři (dnes č. p. 58). Mezi kulturní památky by bylo možno zařadit i další stavby s nespornými památkovými hodnotami – viz také výkres souhrnného památkového vyhodnocení sídla (přílohy 3 a 4), zejména stavby v kategorii 1 a 2, u celků usedlostí ale nejsou v rozporu s památkovou ochranou ani stavby hodnocené v kategorii 3.

Obecně je ale nutno konstatovat, že památkové hodnoty vesnice a jednotlivých staveb jsou v průběhu posledních čtyřech desetiletí poměrně výrazně degradovány. Bohužel této skutečnosti nezabránilo ani vyhlášení památkové rezervace. Srovnáním průzkumu z roku 1981 (Škabrada), mladšího vyhodnocení vesnice (Pešta 2011) a současnosti lze konstatovat především alarmující zánik mimořádně cenných stodol na severovýchodním obvodu vsi a velmi razantní přestavby některých obytných domů a výměnků. Tyto stavební úpravy bohužel nejsou ani dokumentovány a tím dochází k zániku velmi cenných staveb, ale i jejich informačního potenciálu. Ze stodol, které stály ještě v roce 1981, zanikla větší část stodoly u č. p. 18 (dnes torzo cca do výšky překladu nad vraty), v roce 2011 roubená stodola u č. p. 29 (tato jediná byla alespoň částečně dokumentována – dendrochronologická analýza ji datuje k roku 1756) a v roce 2015 mimořádně cenná stodola u č. p. 19. Řada staveb je poznamenána utilitárními úpravami fasády, použitím nevhodných typů krytin (asfaltový šindel), plastových oken, umístěním rušivých přístavků (např. zádveří s terasou, přístavby často svojí velikostí konkurují vlastním domům – viz např. č. p. 33). Velmi rušivým prvkem bylo nedávné umístění mobilheimu u domu č. p. 33 (nyní již přemístěn). Vyhodnocení hmotově a urbanisticky nevhodných staveb a částí staveb shrnuje výkres souhrnného památkového vyhodnocení sídla (viz kategorie 5, příloha 3).

Velmi kladně lze hodnotit také stav zachování urbanistické struktury a stavebního fondu Veliké. Dílčí narušení představuje zejména zánik usedlostí východně od návsi podél ulice směrem k hlavní silnici a severně od návsi. Na vlastní návsi je nejcitelnější zánik hlavního obytného domu usedlosti č. p. 17. Umístění novodobé chatové kolonie do areálu zaniklého mlýna a olejny č. p. 11, položené severním směrem, do panoramatu Veliké nijak pohledově nezasáhlo. I v této vsi stojí dodnes řada velmi hodnotných staveb a celků. Nejhodnotnější je bezesporu intaktně zachovaná usedlost č. p. 6 a mimořádně cenný hospodářský objekt (stodola, kolna) v usedlosti č. p. 16, stodola v usedlosti č. p. 7, památkový potenciál mají i další stavby (viz výkres souhrnného památkového vyhodnocení sídla, příloha 4).

Posouzení možnosti umístění nové zástavby v k. ú. Janovice u Kravař

Výše popsané nedostatky v urbanistické struktuře Janovic, zejména proluky po zaniklé historické zástavbě v urbanisticky a pohledově důležitých partiích je možno řešit umístěním nové zástavby, která je ale přípustná pouze při dodržení níže popsaných zásad. Novou zástavbu je možné umístit pouze na pozemky určené ve výkresové části. Zastavění jiných pozemků je z památkového hlediska zcela nežádoucí. Důležité je zejména vyloučení zástavby v prostoru někdejší plužiny na západním a východním obvodu Janovic. Jakákoliv zástavba v tomto prostoru by měla pro hodnoty sídla a památkové rezervace zcela devalvující charakter, pohledově by zcela změnila charakter sídla. Totéž se týká také celého obvodu Veliké, zastavění zemědělsky využívaných pozemků po obvodu usedlostí je pro zachování hodnot sídla zcela nežádoucí. Zásadní je takové zachování zbytků členění plužiny na severním okraji Janovic, jižně od ulice spojující severní okraj janovické návsi s hlavní silnicí a na jihozápadním obvodu Veliké. Pozemky bezvýhradně určené k zachování stávajícího stavu, tj. bez jakékoliv zástavby vymezuje výkresová část (výkres urbanistické vyhodnocení zástavby – přílohy 1 a 2).

K umístění nové zástavby byly vybrány a vymezeny především pozemky s prokazatelně doloženou historickou zástavbou a zhruba v půdorysné stopě zaniklých staveb (zde je možná korekce s ohledem na stávající platné zákonné normy a záměry stavebníků, rozhodující pro posouzení je vazba na danou urbanistickou situaci). Dále byly vytipovány pozemky, které přímo na historickou zástavbu navazují. Umístění nových objektů zde při dodržení níže uvedených zásad nepovede k narušení celku vesnic. Jedná se o plochy, které v souladu s historickým vývojem Janovic a Veliké kopírují komunikace z návesních prostorů k hlavní

silnici Kravaře – Žandov a dále v malé míře také silnici ve směru na Rané. Vybrané plochy bezprostředně navazují na historické zastavěné území obou vesnic. Jediná plocha, kde se obnovení zástavby jeví jako nežádoucí, je zástavba na návsi. Velká část pozemků vhodných k opětovnému zastavění v usedlostech po obvodu návsi v Janovicích se týká prostoru po zaniklých hospodářských staveb, zejména někdejších stodol. Zde se ale jedná výhradně o umístění hospodářských staveb, situování obytných domů zde není přípustné. Možným využitím nových objektů (nebo dostavěných torz stodol) jsou stání pro osobní automobily a další motorizovanou techniku, dílny, sklady, drobné provozovny se zázemím – např. zahradnictví apod. Umístění obytných prostor je zde přípustné pouze v minimálním rozsahu a za předpokladů, že nebude nijak narušen hospodářský charakter a vzhled staveb. Uzavření usedlostí na zadních dvorních stranách je z urbanistického i památkového hlediska velmi žádoucí.

Pro celky obou vesnic je důležitá rovněž rehabilitace stávající rušivé zástavby – její vymezení viz výkresová část (výkres urbanistické vyhodnocení zástavby, přílohy 1 a 2). V případě areálu bývalého JZD a chatové kolonie severně od Veliké je nepřípustné objekty a zastavěnou plochu dále rozšiřovat a hmotově navyšovat, vhodná je případně redukce zástavby. Výkresová část (výkres urbanistické vyhodnocení zástavby, přílohy 1 a 2) dále vymezuje objekty s velmi rušivým umístěním a hmotovým řešením. U těchto objektů je do budoucna žádoucí provedení výraznějších stavebních úprav, které by vedly k rehabilitaci těchto staveb v rámci daného urbanistického prostoru. Jedná se zejména o okály č. p. 29 a 30 na janovické návsi, objekt č. p. 6 na okraji areálu bývalého JZD a chatu č. e. 26 na severním okraji zástavby Veliké.

Výčet pozemků vhodných k případnému umístění nové zástavby se zdůvodněním:

- p. p. č. 622, Janovice – jihovýchodní okraj zástavby při silnici na Rané, umístění rodinného domu je možné pouze v jižním koutu pozemku přímo při silnici, další zástavba pozemku jakýmkoliv stavbami je zcela nepřípustná, plocha navazuje bezprostředně na zastavěné území, obdobným způsobem při komunikaci je historicky umístěna také zástavba na opačné straně vesnice, jedná se o regionálně obvyklé umístění drobných domkářských usedlostí při rozšiřování vesnic v průběhu 18.–20. století, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k silnici, střecha sedlová o sklonu 40-45°, není přípustné umístění dalších staveb (garáže, pergoly apod.)

- p. p. č. 146, Janovice – jihovýchodní okraj zástavby při silnici na Rané, umístění rodinného domu je možné pouze podél severního okraje pozemku přímo při silnici, další zástavba pozemku jakýmkoliv stavbami je zcela nepřipustná, plocha navazuje bezprostředně na zastavěné území, obdobným způsobem při komunikaci je historicky umístěna také zástavba na opačné straně vesnice, jedná se v regionálně obvyklé umístění drobných domkářských usedlostí při rozšiřování vesnic v průběhu 18.–20. století, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k silnici, střecha sedlová o sklonu 40-45°, není přípustné umístění dalších doplňkových staveb (garáže, pergoly apod.)
- p. p. č. 150/1, Janovice – jižní okraj zástavby při silnici na Rané, umístění rodinného domu je možné pouze v severním výběžku pozemku přímo při silnici, další zástavba pozemku jakýmkoliv stavbami je zcela nepřipustná, jedná se o plochu po zaniklé historické zástavbě (dům č. p. 34), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k silnici, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 165/1, Janovice – jižní okraj návsi – západní fronta, umístění rodinného domu je možné pouze na východním okraji pozemku souběžně s hlavním obytným domem usedlosti č. p. 38, na pozemku je přípustné dále pouze umístění doplňkových a hospodářských staveb, jedná se o proluku v historické zástavbě (starší zástavba zde patrně zanikla již před rokem 1843, pozemek je ale součástí původní parcelace vsi), na pozemku je možno umístit pouze obytný patrový dům výrazně obdélného půdorysu (bez obytného podkroví), poměr stran 1:2,5, orientace kratší stranou k návsi, velikost domu musí odpovídat okolním usedlostem, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 604, Janovice – jižní okraj návsi – západní fronta, dvorní části usedlosti za č. p. 58 a e. č. e. 27 (bývalé č. p. 39), na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 88, Janovice – střední část návsi – západní fronta, dvorní části usedlosti č. p. 45, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou

- k návsi, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 82, Janovice – severní část návsi – západní fronta, dvorní části usedlosti č. p. 47, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
 - p. p. č. 79/3, Janovice – severní část návsi – západní fronta, umístění rodinného domu je možné pouze v severovýchodním rohu pozemku, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 48), na pozemku je možno umístit pouze obytný patrový dům výrazně obdélného půdorysu (bez obytného podkroví), poměr stran 1:2,5, orientace kratší stranou k návsi, velikost domu musí odpovídat okolním usedlostem, střecha sedlová o sklonu 40-45°
 - p. p. č. 77, Janovice – severní okraj návsi – západní fronta, umístění rodinného domu je možné pouze při severním obvodu pozemku, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 13), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům výrazně obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°, není přípustné umístění dalších doplňkových staveb (garáže, pergoly apod.)
 - p. p. č. 139/1, Janovice – jižní část návsi – východní fronta, dvorní části usedlosti za č. p. 29, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
 - p. p. č. 126, 99/3 a 128, Janovice – střední část návsi – východní fronta, jedná se o chybějící zástavbu bývalé usedlosti č. p. 25 – stávající objekt na pozemku je možné dostavět v půdorysné stopě zaniklého obytného domu, objekt patrový, střecha sedlová o sklonu 40-45°, v dvorní části na p. p. č. 128 je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stavby, objekt obdélného půdorysu, přízemní, orientace kratší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původnímu objektu, střecha sedlová o sklonu 40-45°

- p. p. č. 114/1, Janovice – severní okraj návsi – východní fronta, dvorní část pozemku usedlosti č. p. 19, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 106, Janovice – severní okraj návsi – východní fronta, dvorní část pozemku usedlosti č. p. 18, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklých stodol, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace delší stranou k návsi, velikost stavby musí odpovídat původním stodolám, vhodné je využití stávajících torz staveb, střecha sedlová o sklonu 40-45° (dle dobových fotografií)
- p. p. č. 67, 69/3, 49/1, Janovice – severní okraj vesnice, pozemky usedlosti č. p. 14 (mlýn), na pozemcích je přípustné pouze umístění hospodářských staveb v půdorysné stopě zaniklých objektů, budovy obdélného půdorysu, přízemní, velikost staveb musí odpovídat zaniklým objektům, vhodné je využití stávajících torz staveb, střechy sedlové o sklonu 40-45° (dle dobových fotografií)
- p. p. č. 26, Janovice – severní část vesnice, ulice spojující severním okraj návsi s hlavní silnicí, umístění rodinného domu je možné pouze při severním obvodu pozemku, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 9), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům výrazně obdélného půdorysu, poměr stran 1:2,5, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°, není přípustné umístění dalších doplňkových staveb (garáže, pergoly apod.)
- p. p. č. 3/1, Janovice – severní část vesnice, ulice spojující severním okraj návsi s hlavní silnicí, umístění rodinného domu je možné pouze při severním obvodu pozemku, jedná se o proluku mezi historickou zástavbou, vhodnou k zastavění v plynulé návaznosti na ostatní pozemky podél dané ulice, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°, není přípustné umístění dalších doplňkových staveb (garáže, pergoly apod.), na pozemku je aktuálně dokončována novostavba rodinného domu zhruba odpovídající uvedeným zásadám
- p. p. č. 701, Veliká – jihovýchodní okraj vesnice, ulice spojující náves s hlavní silnicí, jedná se o proluku mezi historickou zástavbou, vhodnou k zastavění v plynulé

návaznosti na ostatní pozemky podél dané ulice, ulice byla zastavěna domy obdélného půdorysu s převažující orientací delší stranou k ulici, na pozemku je aktuálně dokončována novostavba rodinného domu a doplňkových staveb, dům je orientován ve shodě s nevhodnými sousedními novostavbami č. p. 1 a 2 kratší stranou k ulici, i když se jedná o horší variantu umístění domu, lze jí akceptovat, mělo by se jednat o dům obdélného půdorysu, poměr stran 2:3, střecha sedlová o sklonu 40-45°

- p. p. č. 243/1, Veliká – jihovýchodní okraj vesnice, ulice spojující náves s hlavní silnicí, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 3), vhodnou k zastavění v plynulé návaznosti na ostatní pozemky podél dané ulice, ulice byla zastavěna domy obdélného půdorysu s převažující orientací delší stranou k ulici, umístění rodinného domu je možné pouze při jižním obvodu pozemku, je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 245, 750 Veliká – jihovýchodní okraj vesnice, ulice spojující náves s hlavní silnicí, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 4), vhodnou k zastavění v plynulé návaznosti na ostatní pozemky podél dané ulice, ulice byla zastavěna domy obdélného půdorysu s převažující orientací delší stranou k ulici, umístění rodinného domu je možné pouze při jižním obvodu pozemku, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 708, Veliká – jihovýchodní okraj vesnice, ulice spojující náves s hlavní silnicí, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 5), vhodnou k zastavění v plynulé návaznosti na ostatní pozemky podél dané ulice, ulice byla zastavěna domy obdélného půdorysu s převažující orientací delší stranou k ulici, umístění rodinného domu je možné pouze při severním okraji pozemku při ulici, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu, poměr stran minimálně 2:3, orientace delší stranou k ulici, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 247, Veliká – východní fronta návsi při domu č. p. 17, umístění rodinného domu je možné pouze při severozápadním obvodu pozemku, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý hlavní obytný dům č. p. 17), na pozemku je možno umístit pouze obytný patrový dům výrazně obdélného půdorysu (bez obytného podkroví), poměr

stran 1:2,5, orientace kratší stranou k návsi, velikost domu musí odpovídat okolním usedlostem, střecha sedlová o sklonu 40-45°

- p. p. č. 284, 289/1, Veliká – severní část vesnice, severní část usedlosti č. p. 15, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace kratší stranou ke komunikaci, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°, žádoucí je odstranění stávajících utilitárních staveb v daném prostoru
- p. p. č. 281, Veliká – severní část vesnice, severní část usedlosti č. p. 14, na pozemku je přípustné pouze umístění hospodářské stavby v půdorysné stopě zaniklé stodoly, objekt výrazně obdélného půdorysu, přízemní, orientace kratší stranou ke komunikaci, velikost stavby musí odpovídat původní stodole, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 282, Veliká – severní část vesnice, umístění rodinného domu je možné pouze při severním obvodu pozemku, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 13), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní, nebo patrový dům výrazně obdélného půdorysu (v případě patrového domu bez obytného podkroví), poměr stran 1:2,5, orientace kratší stranou ke komunikaci, velikost domu musí odpovídat okolním usedlostem, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 324, 323, 325, 327, Veliká – severně od vesnice, umístění rodinného domu je možné pouze v části pozemků, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý mlýn č. p. 11) – je možno využít pouze část půdorysné plochy někdejšího areálu mlýna, na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní, nebo patrový dům výrazně obdélného půdorysu (v případě patrového domu bez obytného podkroví), poměr stran 1:2,5, orientace kratší stranou k rybníku, velikost domu musí odpovídat okolním usedlostem, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 767, Veliká – severně od vesnice, jedná se o proluku v historické zástavbě (areál mlýna č. p. 11), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům výrazně obdélného půdorysu, poměr stran 1:2,5, orientace delší stranou ke komunikaci, střecha sedlová o sklonu 40-45°
- p. p. č. 853, 843, Veliká – severně od vesnice, jedná se o proluku v historické zástavbě (zaniklý dům č. p. 10), na pozemku je možno umístit pouze obytný přízemní dům obdélného půdorysu a menší doplňkovou stavbu, poměr stran minimálně 2:3, orientace kratší stranou k jižní komunikaci, střecha sedlová o sklonu 40-45°.

Obecné zásady pro obnovu stávající zástavby a případnou novou výstavbu

- u nové zástavby se preferuje jednoduché soudobé řešení respektující okolní historickou zástavbu – fasády ve variantách – hladké omítky v přírodních tlumených odstínech, nebo dřevěné obložení, roubené objekty jsou přípustné pouze v provedení obvyklém v daném regionu (obecně se s ohledem na soudobou produkci pseudoroubených staveb nedoporučují), zcela nepřípustné jsou inspirace historickými objekty jiných regionů, nepřípustné jsou jiné, než výše specifikované obdélné půdorysy, přístavky, balkony ve štítových průčelích a obdobné rušivé novodobé prvky
- u historických staveb musí respektováno původní materiálové řešení fasády – omítka, roubená konstrukce (v tradičním provedení z trámů s původními typy nárožních spojů, nikoliv v podobě imitace z prken), prkenné bednění, nepřípustné je očištění původně omítaných staveb na režné zdivo
- vhodnými typy střešních krytin jsou pouze následující: pálená taška bobrovka, nebo drážkovka (maloformátová v režném cihelném provedení, případně šedá až šedočerná, bez glasury, vhodné typy např. Tondach Steinbrück, Francouzská 14), betonová maloformátová taška (šedý až šedočerný odstín, bez glasury, tvar co nejbližší historickým cementovým drážkovaným taškám), přírodní břidlice (formát obdélný, nebo šablona s obloukem, šedočerný odstín), vláknocementové šablony (čtvercový tvar, skladba na koso, šedočerný odstín), dřevěný štípaný šindel (pouze regionálně obvyklý typ s drážkou), na drobnější doplňkové stavby, přístavky s nižším sklonem střechy jsou vhodné tyto krytiny: falcované tabule pozinkovaného nebo titanzinkového plechu, šedočerné asfaltové pásy
- střešní plášť: u obytných domů je nutno zachovat komín, sněhové zábrany pouze na odůvodněných místech a v tyčovém provedení, střešní okna lze akceptovat pouze u přízemních domů s vestavbami do podkroví a pouze na pohledově neexponovaných stranách (počet minimalizován, velikost maximálně 80 x 120 cm), střešní vikýře nejsou vhodné, pokud zde nemají doložené opodstatnění (tj. pokud nejsou doloženy dobovými fotografiemi, tradiční chmelařské pásové vikýře, nebo volská okna nelze nahrazovat většími vikýři určenými k prosvětlení půdního prostoru)
- okna a dveře: na území památkové rezervace dřevěné s krycím nátěrem, plastové imitace nejsou z důvodu zásadně rozdílného vzhledu vhodné

- oplocení: zcela nepřipustné jsou ohradní zdi z betonových tvárnic a gabionových zdí, kamenné ohradní zdi jsou přípustné pouze tam, kde je lze doložit, jejich výšku nelze zvyšovat; do návší a ke komunikacím je vhodný pouze plot s dřevěnými plotovými poli bez podezdívky (plotové sloupky subtilní pískovcové, nebo cihelné omítané, vhodné jsou rovněž ocelové sloupky)
- zpevněné plochy: jsou přípustné pouze na příjezdových plochách a chodnicích k obytným domům, dochované historické dlažby je nutno zachovat a obnovit, dlažby: přírodní kámen – čedič, skladba na divoko, šterkový, nebo mlatový povrch, novodobé betonové dlažby lze použít pouze v omezeném rozsahu (např. u chodníků ke vstupům), formát čtvercový max. 20 x 20 cm, nebo obdélný max. 20 x 30 cm, barevnost okrová až šedá, pouze jeden odstín, nelze používat velkoformátovou dlažbu).

Metodické podklady, literatura a ikonografie:

- karty kulturních památek, fotodokumentace NPÚ, ÚOP v Liberci
- mapy stabilního katastru z roku 1843 – viz <https://ags.cuzk.cz/archiv/>
- letecké fotografie – viz <https://ags.cuzk.cz/archiv/?start=lms>
- Chalupa, A. – Lišková, M. – Nuhlíček, J. – Rajtoral, F.: Tereziánský katastr český. Svazek 2. Rustikál (kraje K-Ž), Praha 1966, s. 126.
- Škabrada, J.: Janovice (okres Česká Lípa). Stavebně historický průzkum, architektonické a památkové hodnocení, Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, Praha 1981.
- Pešta, J.: Encyklopedie českých vesnic. Díl V. Liberecký kraj. Severní Čechy, Praha 2011, s. 114-117.
- Benda, M.: Velké příběhy velkého domu (Sonda do venkovského života 17. - 20. století na Kravařsku), Bezděz 29, 2020, s. 7-34.
- Moravec, M.: Úštěcko na starých pohlednicích, Hostivice 2001, s. 97-98.
- Sovadina, M. – Vojtíšek, B. – Vojtíšková, M. – Tesárková, H. – Benda, M. – Kühn, P.: Kravaře v Čechách, Kravaře v Čechách 2013.
- Pešta, J.: Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel, Národní památkový ústav. Odborné a metodické publikace, svazek 50, Praha 2014.

- Beránek, J. - Macek, P. a kol: Metodika stavebněhistorického průzkumu, Národní památkový ústav, edice odborné a metodické publikace, svazek 70, certifikovaná metodika, Praha 2015.
- Razím, V. a kol., Operativní průzkum a dokumentace historických staveb, Praha 2005
- Kol.: Péče o střechy historických budov, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. Odborné a metodické publikace, svazek 26, 2. doplněné vydání, Praha 2003.
- Kučová, V. – Bureš, P.: Principy péče o lidové stavby, Státní ústav památkové péče. Odborné a metodické publikace, svazek 18, Praha 1999.
- Pešta, J.: Rekonstrukce roubených staveb, Praha 2013.
- Richter, K: Opravy podstávkových domů. Příručka pro majitele a stavebníky, česká verze, Liberec 2013.

Krajinný ráz

Řešené území se sídly Janovice a Veliká je součástí krajinného celku Kravašská kotlina. Výrazná sníženina na úpatí Českého středohoří je počátkem Jestřebské kotliny. Ve středu jejího plochého dna je situovaná obec Kravaře a směrem na východ jí protéká Bobří potok. Jedná se převážně o vrcholně středověkou sídelní krajinu.

Vlastní území je téměř bez výraznějších dominant, rovinaté nebo mírně zvlněné, k okrajům se postupně zvedající, avšak rámované vulkanickými elevacemi značné relativní výšky (na SZ *Binov 543 m*, na S *Hamry 532 m*). Území je budováno převážně svrchnokřídovými sedimenty - pískovci a slínovci. Mezi Kravařemi, Janovicemi a Velikou jsou svrchnokřídové sedimenty překryty hlinitokamenitými sutěmi (svahy pod Binovem postihovány sesuvy) a proluvialními štěrky (levý břeh Bobřího potoka). V obdélníku Janovice - Rané - Víska - Sezímký jsou uloženy v závětrné poloze mocné vrstvy sprašových hlín.

V území převažuje zemědělská krajina, která je v jižní a jihovýchodní části území tvořená rozsáhlými celky polí. Na zbytku území převažují travní prostory využívané jako louky a pastviny, které jsou bohatě protkané lesní i mimolesní zelení. Členění plužiny je zejména v jižní a jihovýchodní části silně setřené, mnohem lépe je dochované v okrajových svažitéjších územích. Rozsáhlé smíšené lesní porosty pokrývají mohutné svahy, které rámuji kotlinu zejména ze západu a severu. Jinak se jedná o mozaiku drobných svahových lesíků, přecházejících v řadové porosty mimolesní zeleně na kamenných snosech (velmi příznivý projev) a mezích méně využívaných historických cest.

Nejdůležitějším vodním tokem území je Bobří potok, jehož tok je mezi Velikou a Kravařemi v polních úsecích částečně technicky upraven a napřímen, a jehož břehy jsou lemovány rozsáhlým vegetačním doprovodem.

Významnou komunikací v území je silnice II/263 ve směru na Žandov, která prochází při okraji sídla Janovice. Ostatní silnice slouží převážně místní a zemědělské dopravě. Komunikace jsou lemovány stromořadími různého stáří a druhového zastoupení. Převažují javory, lípy, jasany. Nalézt lze i zastoupení dubů a ovocných stromů (jabloně, třešně, hrušně) z původních ovocných stromořadí. Vzhledem k charakteru území zůstala většina původní cestní sítě zachována a to zejména v severní a západní části území.

Zachovalá struktura a architektonická hodnota sídel Janovice a Veliká omezuje přílišný stavební rozvoj v území. Část sídla Janovice byla vyhlášena vesnickou památkovou rezervací Janovice. Oba hodnotitelé krajinného rázu se shodují, že je potřeba nenarušit pravidelnou dispozici sídel a návsi a upozorňují i na další technické památky v lokalitě. Požadují pouze tradiční řešení zástavby. Kinský požaduje jakoukoliv novou zástavbu v území konzultovat se zástupci NPÚ. Löw navrhuje nové objekty v území vůbec nestavět a odvolává se na studii č. 2. Tato studie, která měla podrobně rozpracovat uvedená doporučení, však nebyla Löwem zpracována.

S ohledem na výše uvedené bylo proto přistoupeno zástupci NPÚ k celkovému urbanistickému a památkovému vyhodnocení sídel Janovice a Veliká (pro celé k. ú. Janovice u Kravař). Komplexní posouzení zástavby obou sídel umožňuje umístění nových staveb a to převážně v zastavěném území a velmi omezeně mimo zastavěné území (pouze dva pozemky ve VPR Janovice). Pro novou výstavbu jsou také stanoveny podrobné podmínky, které zajistí zachování struktury sídel.

Obecné zásady a doporučení:

- zachovat zemědělský charakter území v kontrastu se smíšenými lesními porosty na svazích sopečného pohoří.
- při umísťování nových staveb postupovat dle Celkového urbanistického a památkového vyhodnocení sídel Janovice a Veliká.
- při pozemkových úpravách a obhospodařování respektovat v maximální míře členění původních plužin.

- nepovolovat žádné nadzemní stavby mimo těch, které jsou technologicky vázány na dané prvovýrobní využívání pozemků
- stávající zemědělské či výrobní halové objekty pohledově odclonit zelení.
- zachovat přírodní i částečně upravené úseky Bobřího potoka a jeho břehové porosty.
- podporovat tradiční formy ovocnářství.

Podklady:

- Kinský, J.: Krajinný ráz CHKO České středohoří, 2000
- Löw a spol.: Preventivní hodnocení krajinného rázu na území CHKO České středohoří, 2010

Přírodní hodnoty území

Zájmové území je v celé své výměře (k. ú. Janovice u Kravař) součástí Chráněné krajinné oblasti České středohoří a najdeme v něm všechny zóny odstupňované ochrany přírody (viz mapa zonace, přílohy 7 a 8).

Svahy lesního komplexu nad Bobřím potokem a Velikou jsou součástí evropsky významné lokality CZ0510441 Binov – Bobří soutěska, vyhlášené za účelem ochrany dubohabřin, teplomilných doubrav, suťových lesů, lužních lesů, vegetace skal a sutí a mezofilních luk. Právě mezofilní louky jsou v okolí sídla Veliká, zejména nad chatovou osadou, obohaceny o výskyt chráněných druhů rostlin jako je prstnatec májový pravý (*Dactylorhiza majalis subsp. majalis*), vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*), prstnatec Fuchsův pravý (*Dactylorhiza fuchsii subsp. fuchsii*), prstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), úpolín nejvyšší (*Trollius altissimus*), árón plamatý (*Arum maculatum*). Louky mezi silnicí a Bobřím potokem, s výskytem živné rostliny krvavce totenu (*Sanguisorba officinalis*), jsou domovem evropsky chráněného druhu modráska bahenního (*Phengaris nausithous*). Ve vlhkomilných loukách Na Včelíně byl nalezen střevlík zlatý (*Carabus auratus*). V podmáčené louce nad Velikou byl zaznamenán druh saranče mokřadní (*Stethophyma grossum*).

Fragmenty lužních lesů podél Bobřího potoka zvolna přecházejí v jasanovo olšové luhy s bledulí jarní (*Leucojum vernalis*), které doprovázejí potok v celé jeho délce. Ohroženost potoka lze spatřovat zejména ve vypouštění odpadních vod ze sídel Veliká a Janovice, v případných stavebních aktivitách a v neřízených odběrech vody z koryta.

Nedílnou součástí území jsou liniové meze a kamenné snosy (tzv. agrární valy), porostlé liniovou vegetací. Agrární valy vznikaly jako důsledek hospodaření člověka během několika staletí. Nepotřebné kamení z pozemků bylo vršeno nebo skládáno na hranicích parcel. Vznik agrárních valů je tak úzce spjat s plužinou venkovských sídel. Stávající porosty vázané na valy a terasy jsou důsledkem dlouhodobého člověkem neovlivňovaného nebo jen částečně ovlivňovaného působení. Na většině valů převažuje mozaika křovin a stromů s ochuzeným bylinným patrem, kdy druhové složení odráží okolní stromovou a rostlinnou vegetaci. Nejčastějším stromovým zástupcem je jasan ztepilý, hloh a růže šípková. Součástí prostředí agrárních valů však mohou být i chráněné a cenné druhy rostlin např. dřín obecný. Kromě zachování a podpory biodiverzity území plní agrární valy také protierozní funkci, vypovídají o horninovém složení lokality, mají vysokou estetickou hodnotu a spoluutvářejí krajinný ráz.

Při okrajích sídel lze nalézt dožívající vysokokmenné ovocné stromy, které byly v minulosti součástí zahrad a na sídlo navazujících sadů. V současnosti bývají často útočištěm řady druhů živočichů, zejména bezobratlých a ptáků. Nektar z květů ovocných dřevin slouží jako potrava pro mnoho druhů hmyzu. Saje na nich řada motýlů, živím se jím i četní zástupci blanokřídlých opylovačů, jako jsou včely, ale také někteří brouci. Na kořenech stromů se živí larvy různých druhů hmyzu a to často aniž by dřevině škodily. Ve kmenech starých stromů, kde se vytvořily dutiny, mohou žít vzácní brouci (třešně, hrušně, jabloně). Odrůdové složení ovocných stromů v zájmovém území není známo.

Obě sídla mají částečně dochovanou venkovskou sídelní zeleň. Můžeme zde nalézt mohutné jedince lip a dubů, ale bohužel také méně vhodné jehličnany a thuje. Bylinné patro návsi a předzahrádek nahradil nízko střížený trávník doplněný o tvarované okrasné keře. Nicméně lze zde najít ostrůvky původních rostlin zastoupených např. pivoňkami a růžemi. Právě zeleň návsi a zahrad sídla Janovice, na které navazují rozsáhlé celky orné půdy, hraje nezastupitelnou roli v zachování druhové bohatosti území. Řada domácích keřů a bylin poskytuje potravní nabídku a mnohdy i úkryt celé řadě živočichů, zejména ptákům a bezobratlým (např. brslen evropský, hloh, líska obecná, dřín obecný, růže, ostružina). Zahrady a návsní prostory tak dostávají nový rozměr a mohou částečně také zastoupit funkci historicky členěné krajiny s mnoha malými políčky, mezemi a remízky.

Kromě sídelní zeleně mohou poskytovat úkryt živočichům i jednotlivé stavební objekty sídel. Na půdě **domu č. p. 12** je evidována kolonie **netopýra hvízdavého** (*Pipistrellus*

pipistrellus), která v roce 2018 čítala 174 jedinců. Hromadění trusu pod kolonií lze předejít umístěním plastové folie na podlahu před příletem kolonie, kterou lze na konci sezóny snadno sbalit a odnést i s trusem. Trus lze následně využít jako výborné hnojivo na zahrádce.

Obecné zásady a doporučení

- travní prostory udržovat kosením nebo extenzivní pastvou, v místě výskytu chráněných druhů postupovat dle pokynů orgánu ochrany přírody
- neprovádět obnovu travních porostů
- neodstraňovat liniovou zeleň
- nerozebírat agrární valy
- minimalizovat chemické prostředky na orné půdě
- rozčlenit celky orné půdy formou mezí, tak aby respektovaly dochovanou plužinu
- činnosti na objektech s výskytem chráněných druhů (např. nátěry trámů, stavební úpravy) konzultovat s orgánem ochrany přírody
- zpracovat studii sídelní zeleně, která jednak podrobně vyhodnotí stávající stav, ale také doporučí vhodné druhy pro doplnění či obnovu, zejména v prostoru návsi, předzahrádek a komunikací. Není nutné vytvářet rekonstrukci dobové návsi a zahrad, ale vzhledem k architektonické hodnotě sídel je žádoucí dodržovat obecné principy tvorby těchto prostor s adekvátním druhovým zastoupením.
- při výsadbách ovocných stromů vycházet z půdních a klimatických podmínek lokality, z tradičního odrůdového zastoupení v Českém středohoří (případně i v blízké části Kokořínska) a z typu výsadby, pro který se odrůda hodí (sady, stromořadí, solitéry, domácí zahrady a zahrádky).

Podklady:

- nálezová databáze ochrany přírody
- Plán péče o CHKO České středohoří 2015–2024
- historický letecký snímek z roku 1938
- databáze mapování ovocných stromů na území CHKO ČS
- Baroš, A. – Barošová, I. – Boček, S. – Businský, R. – Demková, K. – Dokoupil, L. – Kašková, M. – Kučera, Z. – Medková, L. – Šantrůčková, - M. Velebil, J.: Dřeviny a byliny

vhodné pro venkovská sídla na vybraném území MAS České středohoří, VÚKOZ, v. v. i. 2014

- Pod jednou střechou s netopýry, ČESON 2012
- Původní keře ČR a jejich využití v zahradách, Pro živou krajinu, o. s. 2013
- Horák, J.: Chráněný a ohrožený hmyz ovocných sadů, Zahradnictví 8/2007, s. 32-33
- Machová, I. – Kubát, K. - Elznicová, J. - Riezner, J. – Kovář, P.: Certifikovaná metodika: Význam Agrárních valů v krajině a možnosti jejich využití při hospodaření, UJEP v Ústí nad Labem, FŽP 2011

Přílohy

- 1) Urbanistické vyhodnocení zástavby. Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 2) Urbanistické vyhodnocení zástavby. Veliká - Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 3) Souhrnné památkové hodnocení sídla. Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 4) Souhrnné památkové hodnocení sídla. Veliká - Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 5) Stavebně historické vyhodnocení sídla. Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 6) Stavebně historické vyhodnocení sídla. Veliká - Janovice u Kravař, V. Vrabec – M. Kolka, měřítko 1:2000, duben 2021.
- 7) Zóny odstupňované ochrany přírody CHKO České Středohoří, Janovice u Kravař, katastrální mapa.
- 8) Zóny odstupňované ochrany přírody CHKO České Středohoří, Janovice u Kravař, katastrální mapa + ortofoto.
- 9) Stabilní katastr, povinný císařský otisk, k. ú. Janovice, 1843, Ústřední archiv zeměměřičství a katastru v Praze.
- 10) Stabilní katastr, originální mapa, k. ú. Janovice, 1843, Ústřední archiv zeměměřičství a katastru v Praze.
- 11) Stabilní katastr, indikační skica, k. ú. Janovice, 1843, Národní archiv v Praze.
- 12) Letecký snímek, 1938, Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Dobruška.